

MEERTALIGHEID IN DE KINDEROPVANG

YES! OUI! SHÌ! NEM! TAK! YEBO!

In de kinderopvang neemt het aantal meertalige kinderen toe. Kinderen van expats, seizoenarbeiders of vluchtelingen spreken vaak geen Nederlands. Hoe kun je deze kinderen helpen zich te leren uitdrukken?

AUTEUR **WEIJA STEFFENS** FOTO **ADOBESTOCK**

Stel je eens voor dat jij als twee- of driejarige in een vreemd land komt, met onbekende mensen en een taal die je niet spreekt en begrijpt. Je kunt je voorstellen dat een kind zich in zo'n situatie ontzettend onveilig voelt. Dus als een kind bij jou op de groep komt dat (nog) geen Nederlands spreekt, dan is dat de eerste voorwaarde: het kind moet zich snel op z'n gemak gaan voelen. 'Een vaste structuur, een rustige omgeving en aandacht voor het kind helpen dan,' weet Ivonne Erens, logopediste bij BCO Onderwijsadvies. 'Verder kan het een kind enorm helpen als je als pedagogisch medewerker een aantal woorden en/of zinnen in de moedertaal van het kind leert en gebruikt. Het is voor een kind fijn om de taal uit zijn thuisland te horen, dat geeft hem een prettig gevoel. Sowieso is het waardevol dat je uitstraalt dat een kind welkom is en er mag zijn. Dit kun je doen door oprecht belangstelling te tonen voor het kind, zijn ouders en zijn afkomst. Maar ook door te laten merken dat het oké is dat een kind in zijn of haar moedertaal praat tegen jou of de andere kinderen op de groep.' Het is volgens Ivonne een groot misverstand dat praten in je moers-

taal het aanleren van de Nederlandse taal in de weg zou zitten. 'Sterker nog, hoe beter een kind in zijn eigen taal praat, hoe sneller hij het Nederlands oppikt.'

MOEDERTAAL

Dat beaamt ook Conny Boendermaker, docent-onderzoeker bij het lectoraat Leiderschap in onderwijs en opvoeding van de Hogeschool Windesheim in Almere. 'Het is belangrijk dat het kind op de opvang merkt dat de moedertaal er mag zijn, ook als het een taal is die de pm'er zelf niet kent. Als het kind op de opvang niet in zijn eigen taal mag praten, pakken we het eigenlijk een deel van zijn identiteit af. Want je taal maakt deel uit van identiteit, het bepaalt deels wie jij bent. Het is trouwens voor de hele ontwikkeling van een kind niet goed als zijn moedertaal er niet mag zijn.' Conny adviseert om een meertalig kind op de groep voorwerpen te laten benoemen in zijn eigen taal. 'Je zult zien hoe trots een kind dan is. En het is ook nog leerzaam voor de andere kinderen. Ook is het leuk als de ouder van het kind een keer in de moedertaal een boekje komt voorlezen op de groep. Of een liedje komt zingen. Dit draagt meteen >

'Laat de ouder juist veel in de moedertaal met het kind praten'

TIPS!

- > Volg een basiscursus *Nederlands ondersteund met Gebaren*, gericht op gebarencommunicatie met kinderen. Bijvoorbeeld via Kentalis of BCO Onderwijsadvies.
- > Laat zien wat je doet. Zeg niet alleen 'hang je jas aan de kapstok', maar doe het voor.
- > Bij themagericht werken kun je methodieken gebruiken, zoals Speelplezier.
- > Pas je spreektempo aan; praat rustig en gebruik ondersteunende gebaren. Gebruik – zeker in het begin – korte eenvoudige zinnen en geen synoniemen.
- > Zo mogelijk: geef het kind regelmatig 1-op-1 aandacht,

- bijvoorbeeld door het samen lezen van een boekje.
- > Liedjes zingen en rijmpjes opzeggen zijn ook goede manieren om kinderen te laten wennen aan de Nederlandse taal.
- > Verbied het spreken in de moedertaal niet; het is belangrijk dat het kind zich in zijn of haar eigen taal blijft ontwikkelen. Dat komt het leren van het Nederlands ten goede.
- > Trek aan de bel als de 'stille periode' langer dan 6 maanden duurt en eerder als de verdere ontwikkeling op andere gebieden achterblijft.

bij aan het gevoel van veiligheid en waardering.' Het soms gegeven advies aan anderstalige ouders om Nederlands met hun kind te praten is dan ook beslist geen goed advies, benadrukt Conny. 'Laat de ouder juist veel in de moedertaal met het kind praten en als het mogelijk is ook voorlezen. Een kind dat zijn moerstaal goed begrijpt en een grote woordenschat heeft, zal ook een tweede taal (in dit geval Nederlands) beter ontwikkelen.'

ZINTUIGEN

In het begin is de communicatie met een meertalig kind vooral handen-en-voetenwerk, zeggen Ivonne en Conny. 'Als je simpele ondersteunende gebaren combineert met taal, kun je de communicatie met meertalig kinderen prima op gang brengen,' vertelt Ivonne. 'Sommige gebaren voor drinken, eten, slapen zijn immers universeel. Ook kun je woorden visualiseren met pictogrammen of dagritmekaarten. Zo begrijpt een kind makkelijker wat van hem wordt verwacht of waar iets over gaat. Door gebaren en woorden te koppelen en combinaties vaak te herhalen blijven begrippen sneller en beter blijven hangen. En het zorgt er uiteindelijk voor dat een kind makkelijker gaat praten. Maar het belangrijkste is misschien nog wel dat je meerdere zintuigen aanspreekt als je kinderen nieuwe woorden wilt leren. Stel je wilt het woord appel aanleren. Dan kun je een plaatje laten zien in een boek of op een tablet,

'Gebruik meerdere zintuigen als je kinderen nieuwe woorden wilt aanleren'

maar een echte appel kun je ook ruiken, vastpakken, zijn eigenschappen voelen (plakkerig, glad), proeven en opensnijden (wat zit erin?). Door die beleving begrijpt een kind het begrip appel sneller en beter. Vergeet niet om ook betekenis te geven aan woorden die kinderen in het dagelijks leven tegenkomen. Vertel over een kindje

APPS & WEBSITES

- > Meertalig.nl is een (inter)actief platform met betrouwbare, heldere informatie over meertalig opvoeden.
- > Ook op kindentaal.nl staan goede adviezen.
- > Met de online tool *WoordExtra van Ssula* kunnen kinderen op een speelse manier 2000 woorden oefenen. De woordenlijst is ontwikkeld door het Instituut voor Taalonderzoek en Taalonderwijs Anderstaligen. De tool is gratis en wordt in samenwerking met het Nji getest op effectiviteit. www.ssula.nl/woordextra
- > *Tag to Tap* is een woordenschat-app. Jij of het kind kan zelf de content aanmaken. Dit kan door een foto te maken, meerdere tags te selecteren, de bijbehorende woorden in te typen en deze vervolgens ook in te spreken.
- > Ook leuk zijn: VoorleesTrom (via boekstart.nl), Letterschool.org en prentenboekeninalletalen.nl. en duolingo.com.
- > Meer voorleesboeken in veel talen vind je op Storyweaver (<https://storyweaver.org.in/>), Children's Books Forever (<https://childrensbooksforever.com/>) en WorldStories (<https://worldstories.org.uk/>).

dat appels plukt bij oma, maak samen een keer appelmoes en geef een kind partjes appel bij het fruit eten. Hoe rijker de ervaring, des de rijker de taal.'

TAALLEEROMGEVING

Volgens Conny stimuleert een rijke taallearomgeving een kind om zelf met de taal aan de slag te gaan. Ze adviseert om te werken met thema's. 'Kies onderwerpen die aansluiten bij de belevingswereld, interesse en behoeften van kinderen. Als je consequent alles verwoordt wat er gebeurt op de groep, komt het kind continu in aanraking met het Nederlands. Zo leren ze handelingen en voorwerpen te koppelen aan begrippen en woorden. Spelenderwijs bekijken nieuwe woorden beter, bijvoorbeeld door rollenspellen in een themahoek. Speel daarbij als pm'er mee met het kind. Merk je dat een kind iets niet begrijpt, neem het dan letterlijk bij de hand. Laat zien wat je bedoelt of doe het voor. Wat ook goed werkt, is het toewijzen van een maatje. Die kan het kind op sleeptouw nemen, dan wordt vanzelf duidelijk wat de bedoeling is. En natuurlijk is zo veel mogelijk contact met Nederlandstalige kinderen een *must* voor een goede taalontwikkeling.'

STILLE PERIODE

De dames benadrukken dat het soms maanden kan duren voordat een meertalig kind zijn eerste woord of zinnetje in het Nederlands uitspreekt. Die zogeheten stille periode is heel normaal. Kinderen nemen taal eerst passief op voordat ze gaan praten. Net als baby's. Conny: 'Realiseer je dat het iedere dag bijleert en steeds meer begrijpt, ook al praat het nog niet. Herhaling is daarom alles.' Ivonne benadrukt dat je vooral geen druk moet leggen op een kind om Nederlands te praten. Dat werd averechts. 'Vergeet ook niet dat het bij het leren van een tweede taal belangrijk is dat een kind goed in zijn vel zit. 'Als een kind uit een oorlogsgebied komt, heeft het vaak veel meegemaakt. Dingen die eerst verwerkt moet worden. Dat sociaal-emotionele deel mogen we zeker niet aan ons voorbij laten gaan. Pas als een kind zich op z'n gemak voelt en gewend is, staat het open om nieuwe dingen te leren. Verder is het essentieel dat een kind gezond is en bijvoorbeeld geen gehoorproblemen heeft. Als een kind voortdurend verkouden is of oorontstekingen heeft, kan dat ten koste gaan van de taalontwikkeling. Het is dus goed om dat ook uit te sluiten.' <